

การศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร
JOB SPECIFICATION OF THE AGRICULTURAL COOPERATIVES BOARD
OF DIRECTORS

ปัทมา ซาตะนัย¹ กานต์รวี วิชัยปะ² และกัลยา แซ่อึ้ง³

Pattama Satanai, Kanrawee Wichaipa and Kanlaya Saeoung

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 หน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันสหกรณ์ ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ 1 คน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 1 คน และสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย 1 คน และกลุ่มที่ 2 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร ได้แก่ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตร 2 คน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ประมง 2 คน และคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์นิคม 1 คน และวิธีการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสหกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากรสหกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์ข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงพรรณนา จากผลการวิจัยสามารถกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร 5 ด้าน ได้แก่ 1) คุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์ 2) คุณสมบัติด้านการนำองค์กร 3) คุณสมบัติด้านการบริหารธุรกิจและการสร้างโอกาสในการแข่งขันทางการตลาด 4) คุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร และ 5) คุณสมบัติด้านการเงิน การบัญชีเบื้องต้น หรือผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว

คำสำคัญ: คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง, สหกรณ์ภาคการเกษตร, คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร

¹ นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขานโยบายและการจัดการสาธารณะ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Graduate student in Public Policy and Management, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University, Bangkok.

Corresponding author: E-mail: pattama.stn@g.swu.ac.th

² อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Lecturer, Department of Political Science, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University, Bangkok

³ อาจารย์ ดร. ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพฯ

Lecturer, Department of Political Science, Faculty of Social Science, Srinakharinwirot University, Bangkok

Abstract

The purpose of this research is to investigate the job specifications of the board of directors of agricultural cooperatives. It was qualitative research in which data was collected from the study of academic papers, in-depth interviews and group discussions. The two groups of key informants were interviewed in-depth, as follows: Group One: the agencies and organizations responsible for monitoring, promoting, and developing cooperative institutions, namely the Cooperative Promotion Department (one person), the Cooperative Auditing Department (one person), and the Cooperative League of Thailand (one person); Group Two: Executive Committees of Agricultural Cooperatives, consisting of two committees for agricultural cooperatives, two committees for fisheries cooperatives, a committee for settlement cooperatives; and group discussion methods by three experts, including experts on cooperatives, experts on cooperative human resources development and experts on the development of agricultural cooperatives and farmer groups. The researcher then used the data obtained from all the studies for a synthesis and a descriptive analysis of the data. According to the research findings, job specifications for agricultural cooperative committee positions can be determined in five areas: (1) qualifications of the belief in the concept of cooperatives; (2) organizational leadership qualifications; (3) business management and opportunity creation qualifications; (4) management qualifications within the organization, and (5) qualifications for basic finance and accounting or finance and accounting training.

Keywords: *Job specifications, Agricultural cooperatives, Board of directors of agricultural cooperatives*

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันสหกรณ์มาอย่างยาวนาน สหกรณ์เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศไทยในปี พ.ศ. 2459 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งคือเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นับระยะเวลาจากอดีต ถึงปัจจุบันก็เป็นระยะเวลากว่า 100 ปีมาแล้วที่สถาบันสหกรณ์มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในระดับครัวเรือน สหกรณ์เป็นองค์กรนิติบุคคลที่แตกต่างจากธุรกิจทั่วไป แนวคิดการดำเนินงาน คือ “สหกรณ์เป็นของสมาชิก ดำเนินการโดยสมาชิกและเพื่อประโยชน์ของสมาชิก” กล่าวคือเป็นองค์กรธุรกิจดำเนินงานเพื่อประชาชน โดยไม่ได้แสวงหากำไรสูงสุด แต่มุ่งเน้นการร่วมกันแก้ไขความเดือดร้อนด้านเงินทุน ด้านการผลิตสินค้าเกษตรและการจำหน่ายสินค้าเกษตร เพื่อสนับสนุนให้สมาชิกประกอบธุรกิจร่วมกัน ช่วยเหลือกัน โดยใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการด้านการเงิน

โดยรับฝากเงินและให้ผลตอบแทนสูง รวมทั้งการให้สินเชื่อต้นทุนต่ำ เพื่อแก้ไขปัญหาการครองชีพ เสริมสร้างภูมิคุ้มกัน ยกฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิก นำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งในตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา สหกรณ์ได้เข้ามามีบทบาททางเศรษฐกิจ ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญของภาครัฐในการปฏิรูปเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะสหกรณ์มีหน้าที่ในการกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนอย่างเป็นธรรม (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2561)

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ มีกรมส่งเสริมสหกรณ์ และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการดำเนินงานของสหกรณ์ทุกประเภทให้อยู่ในกรอบของกฎหมาย โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 กรมส่งเสริมสหกรณ์ ได้ดำเนินการจัดมาตรฐานสหกรณ์ เพื่อวัดและประเมินศักยภาพในการดำเนินงานของสหกรณ์ ตลอดจนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง อย่างไรก็ตามแม้ประเทศไทยจะมีการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันสหกรณ์มาอย่างยาวนาน แต่จากผลการจัดมาตรฐานสหกรณ์ พบว่ายังคงมีสหกรณ์อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะสหกรณ์ภาคการเกษตรที่ยังไม่ผ่านการประเมินมาตรฐาน มีสัดส่วนจำนวนของสหกรณ์ที่ไม่ผ่านการประเมินมาตรฐานในแต่ละปีค่อนข้างสูง โดยสหกรณ์ภาคการเกษตรเป็นประเภทที่มีการประเมินไม่ผ่านมากกว่าสหกรณ์นอกภาคการเกษตรดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสหกรณ์ภาคการเกษตรขาดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ซึ่งในการดำเนินงานของสหกรณ์ให้บรรลุวัตถุประสงค์จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยภายนอก เช่น ผลกำไรจากการดำเนินธุรกิจต่าง ๆ การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ หรือบริษัทแวดล้อมต่าง ๆ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าปัจจัยภายใน ก็เป็นส่วนสำคัญอย่างมากที่เป็นส่วนช่วยให้การดำเนินงานของสหกรณ์ให้สำเร็จได้ ยกตัวอย่างเช่น เรื่องของบุคลากรของสหกรณ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบเป็นอันดับต้นๆ เช่น ปัญหากรรมการสหกรณ์ ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในทางธุรกิจและการบริหารงานสหกรณ์ รวมทั้งยังไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หลักการและวิธีการของสหกรณ์ดีพอ จึงเป็นจุดอ่อนหรือจุดรั่วไหลในหลายสหกรณ์ ทำให้สหกรณ์อ่อนแอ ไม่สามารถดำเนินธุรกิจได้ตามวัตถุประสงค์ และยังทำให้เกิดช่องโหว่ให้มีการทุจริตต่อหน้าที่ ทำให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์ และเป็นอุปสรรคต่อความมั่นคงและความเจริญก้าวหน้าของสหกรณ์ (พิศมัย อรรถธรรมสุนทร, 2564) อีกทั้งในปัจจุบันการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ภาคการเกษตร มีการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ เริ่มมีการดำเนินธุรกิจที่หลากหลาย ซับซ้อน และมีการแข่งขันสูงมากยิ่งขึ้น การบริหารงานสหกรณ์ให้ประสบความสำเร็จดังเป้าหมายที่วางไว้ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง แต่องค์ประกอบ ที่ถือว่ามีสำคัญเป็นลำดับต้นๆ คือ เรื่องของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management: HRM) เนื่องจากมนุษย์นับเป็นทรัพยากรสำคัญที่มีความสำคัญ มีความจำเป็นต่อองค์กร เพราะทรัพยากรมนุษย์สามารถที่จะเอื้อประโยชน์ให้องค์กรในการดำเนินธุรกิจต่างๆ ไปสู่เป้าหมายในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติที่มีคุณภาพ ดังนั้น กระบวนการสรรหาคู่มือเข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร จึงถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญ เพราะเป็นขั้นตอนการสรรหาคนที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (วิลาส สิงหวิสัย, 2547)

ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 หมวด 3 ส่วนที่ 3 การดำเนินงานของสหกรณ์ กำหนดให้สหกรณ์ มีคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลกิจการของสหกรณ์ทั้งปวง ซึ่งมีการกำหนดคุณสมบัติเบื้องต้นของกรรมการสหกรณ์ แต่ยังไม่มีการกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งที่ระบุถึงการ

ต้องมีความรู้ ทักษะ หรือคุณลักษณะที่ชัดเจนสำหรับผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งดังกล่าว ส่งผลให้การสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงาน ไม่มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ปัญหาที่พบคือบุคลากรที่เข้ามาปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถไม่ตรงกับตำแหน่งที่ต้องปฏิบัติงานจริง จากที่กล่าวมาข้างต้น ยังมีสภรณ์อีกจำนวนมาก โดยเฉพาะสภรณ์ภาคการเกษตรที่ประสบปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสภรณ์ภาคการเกษตร เพื่อศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสภรณ์ภาคการเกษตรที่เหมาะสมและตรงกับลักษณะงานของสภรณ์ภาคการเกษตร สามารถบริหารงานสภรณ์ให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสภรณ์ภาคการเกษตร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการมุ่งศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตลอดจนการสอบถามความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้มาซึ่งคุณสมบัติของบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติงานในหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสภรณ์ภาคการเกษตร โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร

3. ขอบเขตด้านข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านข้อมูลและผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่

(1) การวิจัยจากเอกสาร โดยการวิเคราะห์เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จรรยาบรรณของคณะกรรมการดำเนินการ แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2565) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2565) ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกรมการสหกรณ์ภาคการเกษตร คู่มือกรรมการดำเนินการ ประธานและเลขานุการสหกรณ์

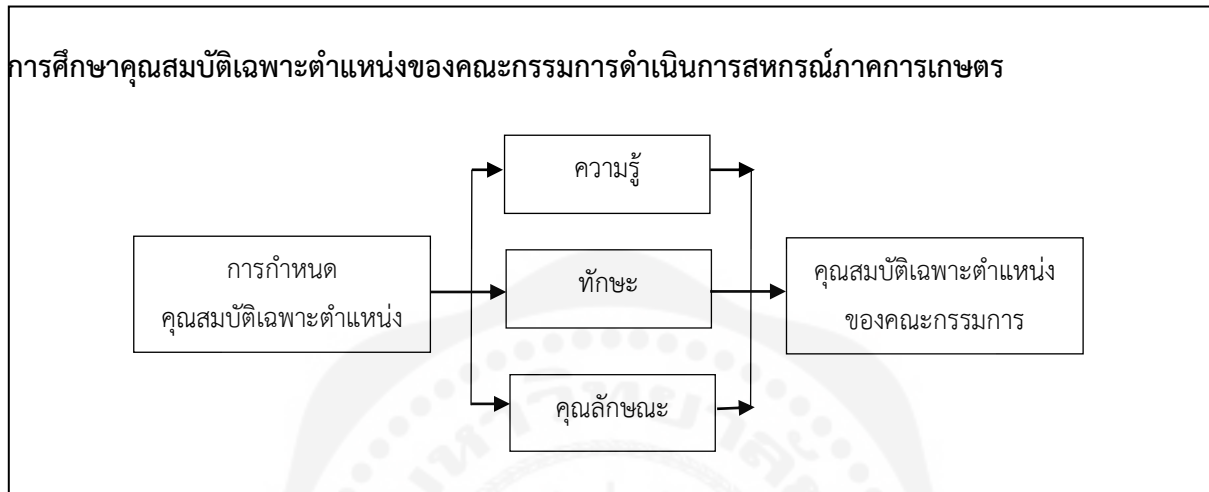
(2) การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 2 กลุ่ม ประกอบด้วย (1) หน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาสถาบันสหกรณ์ ได้แก่ บุคลากรกรมส่งเสริมสหกรณ์ บุคลากรกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และบุคลากรสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย (2) ผู้แทนจากคณะกรรมการดำเนินการสภรณ์ภาคการเกษตร ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง และสหกรณ์นิคม

(3) การสนทนากลุ่ม โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับสถาบันสหกรณ์ จำนวน 3 ราย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการสหกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากรสหกรณ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร

4. ขอบเขตด้านเวลา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาตั้งแต่ช่วงระยะเวลาที่พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 ใช้บังคับ เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่เริ่มต้นในการกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2565 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2565 รวมระยะเวลา 4 เดือน

กรอบความคิดที่ใช้วิจัย

ในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้อ้างอิงมาจากทฤษฎีส่วนประกอบของ คุณสมบัติเฉพาะของตำแหน่งตามแนวทางของ Mondy, Noe and Premeaux, 1999 (อ้างถึงใน สมชาย หิรัญ กิตติ, 2542) จึงได้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการสหกรณ์ภาคการเกษตร มีระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ ข้อมูล รายละเอียดดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามปลายเปิด ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์ ใช้ในขั้นตอนการสนทนากลุ่ม

2. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย ผู้วิจัยได้มีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อสอบถามความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ 1. หน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ได้แก่ ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้แทนสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย โดยการพิจารณา จากความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร 2. ผู้แทนคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร คัดเลือกโดยวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลครอบคลุมในทุกกลุ่มย่อยของสหกรณ์ภาคการเกษตร ได้แก่ ผู้แทนกรรมการสหกรณ์การเกษตร ผู้แทนกรรมการสหกรณ์ประมง และผู้แทนกรรมการสหกรณ์นิคม คัดเลือกจากสหกรณ์ที่ได้รับรางวัลสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาวิจัยนี้มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท ประกอบด้วย การเก็บข้อมูลปฐมภูมิและการเก็บข้อมูลทุติยภูมิ ดังนี้

3.1 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรงจากการสนทนากลุ่ม (Focus group)

3.2 การเก็บ ข้อมูล แบบ ข้อมูล ทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการวิจัยจากเอกสาร (Documentary research) ได้แก่ จรรยาบรรณของคณะกรรมการดำเนินการและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ แผนปฏิบัติการราชการรายปี (พ.ศ. 2565) ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ แผนปฏิบัติการราชการรายปี (พ.ศ. 2565) ของกรมส่งเสริมสหกรณ์ และคู่มือกรรมการดำเนินการ ประธานและเลขานุการสหกรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา (Content Analysis) ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการอธิบายโดยการบรรยายเชิงพรรณนา (Descriptive method) มุ่งวิเคราะห์หาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของบุคคลที่เข้ามาปฏิบัติงานในหน้าที่ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิจัยจากโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร 4 ฉบับ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากหน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ 3 ราย และผู้แทนคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร 5 ราย และการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ซึ่งผู้วิจัยจะรายงานผลการวิจัย โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

1. การศึกษาขอบข่ายองค์ประกอบคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรจากเอกสารวิชาการ บทความ และหนังสือต่าง ๆ

ผู้วิจัยได้มีการศึกษาเอกสารวิชาการ โดยเอกสารในแต่ละฉบับที่ศึกษาจะทำให้ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ผู้วิจัยสามารถสรุปคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร ได้แก่ ความรู้ 11 ประการ ทักษะ 7 ประการ และคุณลักษณะ 9 ประการ รายละเอียดดังนี้ ความรู้ 11 ประการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ 2. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ 3. ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย 4. ความรู้ด้านการเงินการบัญชี 5. ความรู้เกี่ยวกับสัญญาในกิจการสหกรณ์ 6. ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล 7. ความรู้เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และหน้าที่คณะกรรมการสหกรณ์ 8. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน 9. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ/วางแผนธุรกิจ 10. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยง 11. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำและขับเคลื่อนแผนงาน และทักษะ 7 ประการ ประกอบด้วย 1. ทักษะการสื่อสาร 2. ความเป็นผู้นำ 3. ทักษะการนำเสนอการถ่ายทอด 4. ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 5. ทักษะการใช้เทคโนโลยี 7. ทักษะการประสานงานการติดตามประเมินผล และคุณลักษณะ 9 ประการ ประกอบด้วย 1. การเสียสละ 2. ความซื่อสัตย์ และสุจริต 3. จริยธรรม 4. ความรับผิดชอบ 5. ความละเอียด รอบคอบ 6. ความยุติธรรม 7. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 8. การทำงานร่วมกัน/ทำงานเป็นทีม และ 9. การเป็นนักพัฒนา

2. การศึกษาขอบข่ายและลักษณะการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก และสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสอบถามถึงทัศนะเกี่ยวกับขอบข่ายและลักษณะการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็นความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของบุคลากรที่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งดังกล่าว รายละเอียดดังนี้

2.1 การศึกษาขอบข่ายและลักษณะการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรจากหน่วยงานและองค์กรที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแล ส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้แทนกรมส่งเสริมสหกรณ์ ผู้แทนกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และผู้แทนสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย หน่วยงานละ 1 ราย รวมทั้งสิ้น 3 ราย ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรในด้านต่าง ๆ โดยผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 1 ได้แก่ ความรู้ 6 ประการ ทักษะ 3 ประการ และคุณลักษณะ 3 ประการ รายละเอียดดังนี้ ความรู้ 6 ประการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ 2. ความรู้เกี่ยวกับบทบาท อำนาจ หน้าที่ของคณะกรรมการ ดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร 3. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับระเบียบสหกรณ์ 4. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน 5. ความรู้ด้านการเงินการบัญชี และ 6. ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล ทักษะ 3 ประการ ประกอบด้วย 1. ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 2. ทักษะความเป็นผู้นำ 3. ทักษะการสร้างเครือข่าย และคุณลักษณะ 3 ประการ ประกอบด้วย 1. เสียสละ 2. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/การทำงานเป็นทีม 3. มีคุณธรรม จริยธรรม

2.2 การศึกษาขอบข่ายและลักษณะการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรจากผู้แทนคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คณะกรรมการที่มาจกสหกรณ์ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นสหกรณ์ดีเด่นแห่งชาติ ซึ่งได้แก่ผู้แทนคณะกรรมการภาคการเกษตร 2 คน ผู้แทนคณะกรรมการสหกรณ์ประมง 2 คน และผู้แทนคณะกรรมการสหกรณ์นิคม 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน โดยผู้วิจัยสามารถสรุปองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ความรู้ 5 ประการ ทักษะ 4 ประการ และคุณลักษณะ 5 ประการ รายละเอียดดังนี้ ความรู้ 5 ประการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์ 2. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับระเบียบสหกรณ์ 3. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน 4. ความรู้ด้านการเงินการบัญชี 5. ความรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์ ทักษะ 4 ประการ ประกอบด้วย 1. ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 2. ทักษะความเป็นผู้นำ 3. ทักษะการสร้างเครือข่าย 4. ทักษะการใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะ 5 ประการ ประกอบด้วย 1. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/การทำงานเป็นทีม 2. มีคุณธรรม จริยธรรม 3. ความซื่อสัตย์ 4. ความรับผิดชอบ 5. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

2.3 การศึกษาขอบข่ายและลักษณะการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรจากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการสหกรณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบุคลากรสหกรณ์ และ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร ซึ่งสามารถสรุปได้เป็นความรู้ 8 ประการ ทักษะ 4 ประการ และคุณลักษณะส่วนบุคคล 4 ประการ รายละเอียดดังนี้ ความรู้ 8 ประการ ประกอบด้วย 1. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ 2. ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ 3. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ/วางแผนธุรกิจ 4. ความรู้ด้านการเงินการบัญชี 5. ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล 6. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน 7. ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความเสี่ยง 8. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตลาดสินค้าเกษตร ทักษะ 4 ประการ ประกอบด้วย 1. ทักษะความเป็นผู้นำ 2. ทักษะการสื่อสาร 3. ทักษะการบริหารจัดการองค์กร 4. ทักษะการใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะ 4 ประการ ประกอบด้วย 1. การเสียสละ 2. ความซื่อสัตย์ 3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/การทำงานเป็นทีม และ 4. ช่างสังเกต

3. การวิเคราะห์คุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร

จากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม สามารถวิเคราะห์ข้อมูล องค์ประกอบของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง ซึ่งประกอบด้วยความรู้ 13 ประการ ทักษะ 8 ประการ และคุณลักษณะ 10 ประการ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1: แสดงองค์ประกอบของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร

องค์ประกอบของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร

ความรู้	ทักษะ	คุณลักษณะ
1. ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์	1. ทักษะการสื่อสาร	1. การเสียสละ
2. ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์	2. ทักษะความเป็นผู้นำ	2. ความซื่อสัตย์ และสุจริต
3. ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำและขับเคลื่อนแผนงาน	3. ทักษะการนำเสนอการถ่ายทอด	3. จริยธรรม
4. ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย	4. ทักษะการบริหารจัดการองค์กร	4. ความรับผิดชอบ
5. ความรู้ด้านการเงินการบัญชี	5. ทักษะการใช้เทคโนโลยี	5. ความละเอียด รอบคอบ
6. ความรู้เกี่ยวกับสัญญาในสหกรณ์	6. การติดตามประเมินผล	6. ความยุติธรรม
7. ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล	7. ทักษะการประสานงาน	7. การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
8. ความรู้เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจ และหน้าที่คณะกรรมการสหกรณ์	8. ทักษะการสร้างเครือข่าย	8. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/การทำงานเป็นทีม
9. ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน		9. การเป็นนักพัฒนา
		10. ช่างสังเกต

องค์ประกอบของคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร

ความรู้**ทักษะ****คุณลักษณะ**

10. ความรู้เกี่ยวกับการ

บริหารธุรกิจ/วางแผนธุรกิจ

11. ความรู้เกี่ยวกับการบริหาร

จัดการความเสี่ยง

12. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตลาด

สินค้าเกษตร

13. ความรู้เกี่ยวกับการตลาด

ออนไลน์

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยได้นำข้อมูลองค์ประกอบทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่ ซึ่งทำให้สามารถกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรได้ จำนวนทั้งสิ้น 5 ประการ ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์ 2) คุณสมบัติด้านการนำองค์กร 3) คุณสมบัติด้านการบริหารธุรกิจและการสร้างโอกาส ในการแข่งขันทางการตลาด 4) คุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร และ 5) คุณสมบัติด้านการเงิน การบัญชีเบื้องต้น หรือผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว

สรุปและอภิปรายผล

จากที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา และสังเคราะห์ข้อมูล จากนั้นได้นำข้อมูลดังกล่าวที่ได้จากการวิจัย ซึ่งได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) และคุณลักษณะ (Attributes) ประกอบด้วยความรู้ 13 ประการ ทักษะ 8 ประการ และคุณลักษณะ 10 ประการ นำมาจัดหมวดหมู่ ซึ่งสามารถกำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรได้ จำนวนทั้งสิ้น 5 ประการ และสามารถอธิบายคำจำกัดความของแต่ละคุณสมบัติ รายละเอียดดังนี้

1. คุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์ ประกอบด้วยความรู้ 5 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ 2) ความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ 3) ความรู้เกี่ยวกับสัญญาในสหกรณ์ 4) ความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาล 5) ความรู้เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจและหน้าที่คณะกรรมการสหกรณ์ ทักษะ 2 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะความเป็นผู้นำ 2) ทักษะการนำเสนอการถ่ายทอดและคุณลักษณะ 5 ประการ ได้แก่ 1) การเสียสละ 2) ความซื่อสัตย์ และสุจริต 3) จริยธรรม 4) ความยุติธรรม 5) การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

โดยสามารถอธิบายคำจำกัดความของคุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์ ได้ว่า “เป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร ที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับอุดมการณ์ หลักการและวิธีการสหกรณ์ เพราะจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสหกรณ์

ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอย่างแท้จริงมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ รวมทั้ง ความรู้เกี่ยวกับสัญญาในสหกรณ์และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานสหกรณ์ มีความรู้เกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานสหกรณ์ และมีความรู้เกี่ยวกับบทบาท ภารกิจและหน้าที่คณะกรรมการสหกรณ์ ซึ่งต้องอาศัยทักษะความเป็นผู้นำเพื่อเป็นที่พึ่งพิงให้กับสมาชิกได้ และทักษะการนำเสนอการถ่ายทอดอีกด้วย นอกจากนี้ ยังควรมีคุณลักษณะการเสียสละ ความซื่อสัตย์และสุจริตมีจริยธรรมมีความยุติธรรม เป็นคุณลักษณะพื้นฐานสำคัญในการเป็นกรรมการ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ได้มีการกล่าวถึงในเรื่องของจรรยาบรรณของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์อีกด้วย และคุณลักษณะการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นการรับฟังความคิดเห็นของผู้ที่ปฏิบัติงานในสหกรณ์ และรับฟังความเห็นของสมาชิกอีกด้วย”

2. คุณสมบัติด้านการนำองค์กร ประกอบด้วย ความรู้ 2 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำและขับเคลื่อนแผนงาน และ 2) ความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย ทักษะ 3 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะการสื่อสาร 2) การติดตามประเมินผล และ 3) ทักษะการประสานงาน คุณลักษณะ 2 ประการ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบ และ 2) การเป็นนักพัฒนา

โดยสามารถอธิบายคำจำกัดความของคุณสมบัติด้านการนำองค์กรได้ว่า “เป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำและขับเคลื่อนแผนงาน สามารถวางแผนการดำเนินงานได้ และขับเคลื่อนองค์กรตามแผนงานที่กำหนด มีความรู้เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย กำหนดทิศทางการดำเนินงานของสหกรณ์ที่ชัดเจน ซึ่งต้องอาศัยทักษะการสื่อสาร ในการสื่อสารให้กับทุกคนในองค์กรให้มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันขององค์กร ทักษะการประสานงาน เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน และทักษะการติดตามประเมินผล สามารถประเมินผล การปฏิบัติงานและสามารถปรับปรุงแก้ไขได้อย่างจุด และคุณลักษณะด้านความรับผิดชอบ ในหน้าที่การงาน และการเป็นนักพัฒนาองค์กร”

3. คุณสมบัติด้านการบริหารธุรกิจและการสร้างโอกาสในการแข่งขันทางการตลาด ประกอบด้วย ความรู้ 3 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตลาดสินค้าเกษตร 2) ความรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์ 3) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ/วางแผนธุรกิจ ทักษะ 2 ประการ ได้แก่ 1) ทักษะการใช้เทคโนโลยี 2) ทักษะการสร้างเครือข่าย และคุณลักษณะ 2 ประการ ได้แก่ 1) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/การทำงานเป็นทีม 2) ช่างสังเกต

โดยสามารถอธิบายคำจำกัดความของคุณสมบัติด้านการบริหารธุรกิจและการสร้างโอกาสในการแข่งขันทางการตลาดได้ว่า “เป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรที่ต้องมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับตลาดสินค้าเกษตร ความรู้เกี่ยวกับการตลาดออนไลน์ และความรู้เกี่ยวกับการบริหารธุรกิจ/วางแผนธุรกิจ ซึ่งความรู้ทั้งหมดเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้สหกรณ์ดำเนินธุรกิจอย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการดำเนินงานรวมทั้งการร่วมกลุ่มเป็นเครือข่าย เพื่อประโยชน์ในการมีอำนาจในการต่อรองราคาสินค้า ในส่วนของคุณลักษณะต้องสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้/การทำงานเป็นทีม เนื่องจากต้องอาศัยช่องทางตลาดจากการสร้างเครือข่าย และคุณลักษณะการช่างสังเกตอีกด้วย”

4. คุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร ประกอบด้วย ความรู้ 2 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยง และ 2) ความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน ทักษะ 1 ประการ คือ ทักษะการบริหารจัดการองค์กรและคุณลักษณะ 1 ประการ คือ ความละเอียด รอบคอบ

โดยสามารถอธิบายคำจำกัดความของคุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กรได้ว่า “เป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการความเสี่ยง และความรู้เกี่ยวกับการควบคุมภายใน เพื่อลดความเสี่ยงและความผิดพลาดในการปฏิบัติงาน ทำให้เห็นว่าองค์กรมีจุดอ่อนภายในด้านใด และทำให้สามารถแก้ไขจุดอ่อนนั้นได้ทันเวลา ซึ่งต้องอาศัยทักษะการบริหารจัดการองค์กร จัดการองค์กรได้ในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการจัดการองค์กร คน เงิน หรือทรัพยากรขององค์กร และคุณลักษณะด้านความละเอียด รอบคอบควบคุมในกระบวนการดังกล่าว เนื่องจากการทำงานของคุณสหกรณ์ภาคการเกษตร เปรียบเสมือนองค์กรธุรกิจหนึ่งที่มีการดำเนินธุรกิจหลากหลายอย่าง อีกทั้งในการบริหารงานสหกรณ์ภาคการเกษตรต้องมีการบริหารจัดการในหลายส่วนมีปัญหาในการดำเนินงานที่มากกว่าสหกรณ์ประเภทอื่น”

5. คุณสมบัติด้านการเงิน การบัญชีเบื้องต้น หรือผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน การบัญชีเบื้องต้น ผนวกกับทักษะการใช้เทคโนโลยี และคุณลักษณะความละเอียด รอบคอบ กับคุณลักษณะช่างสังเกต

โดยสามารถอธิบายคำจำกัดความของคุณสมบัติด้านการเงิน การบัญชีเบื้องต้น หรือผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว ได้ว่า “เป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของผู้ที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเงิน การบัญชี เพื่อให้สามารถนำความรู้ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานสหกรณ์อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การเพิ่มโอกาสในการหาแหล่งเงินทุนในการดำเนินงานของสหกรณ์ หรืออาจมีผลไปถึงการช่วยในการป้องกันการทุจริตของฝ่ายอื่น ๆ ในสหกรณ์ ผนวกกับทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อช่วยในการตรวจสอบ เนื่องจากสหกรณ์มีการใช้โปรแกรมในการจัดทำบัญชี และยังเป็นอีกช่องทางในการส่งเสริมความรู้ดังกล่าว ร่วมกับคุณลักษณะความละเอียด รอบคอบ และคุณลักษณะช่างสังเกต เป็นส่วนเสริมของคุณสมบัติดังกล่าว”

จากสรุปผลการศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรขึ้นนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับและเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง และแนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ ดังเช่นแนวคิดเกี่ยวกับ David J. Cherrington (1995) ที่ได้อธิบายว่า ในขั้นตอนการวิเคราะห์งานผลลัพธ์ที่ได้จากการวิเคราะห์งาน คือ ลักษณะงาน และคุณสมบัติเฉพาะของผู้ปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับ เสนาะ ดิยาว (2545) ที่กล่าวถึง การวิเคราะห์งาน ว่าเป็นวิธีการศึกษาและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และความรับผิดชอบในงาน ทำให้ได้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน คือการแสดงรายละเอียดงาน กับการระบุลักษณะงาน ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์หลักคือการศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่ง โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์งาน จึงทำให้สามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังมีความสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2563) ที่กล่าวว่าในการบริหารงานสหกรณ์จะต้องยึดหลักการ อุดมการณ์ และวิธีการสหกรณ์ เพื่อเป็น

แนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้องไม่หลุดจากวัตถุประสงค์ ซึ่งจากงานวิจัยฉบับนี้จะพบว่าคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรต้องมีคุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนักวิจัยหลาย ๆ ท่านที่ได้ศึกษามาก่อนหน้านี้ ดังเช่นการศึกษาของ Jody S. Herchenbach (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ทักษะของคณะกรรมการสหกรณ์ที่มีเกษตรกรเป็นเจ้าของและความเชื่อมโยงกับภูมิทัศน์การเกษตร ผลการศึกษา คือ ทักษะที่สำคัญ 11 ประการที่จำเป็นสำหรับคณะกรรมการสหกรณ์ ซึ่งในทักษะ 11 ประการของผลการศึกษา มีทักษะ 8 ประการที่มีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของผู้วิจัย ได้แก่ การเงินสหกรณ์ ธรรมาภิบาลและนโยบายสหกรณ์ การสื่อสาร การบริหารเวลา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ การสร้างเครือข่าย การทำงานเป็นทีม และความเป็นผู้นำ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Deborah J. Maddy (2002) ที่ได้ศึกษาระบบส่งเสริมสหกรณ์ ซึ่งได้กล่าวว่า ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ มนุษย์ถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่เป้าหมาย และได้กล่าวถึงระบบส่งเสริมสหกรณ์ 11 ประการ ซึ่งมีทักษะและคุณลักษณะที่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้วิจัย ได้แก่ ความสามารถในการวางแผน ทักษะการสื่อสาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความรู้เกี่ยวกับองค์กร ความเป็นผู้นำ และการจัดการองค์กร

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์จนได้มาถึงคุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์ และคุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร มีความสอดคล้องและใกล้เคียงกับผลการวิจัยของ สุรพล ชัยมาลา (2551) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติและสมรรถนะที่เหมาะสมกับการเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส. จากผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัติของกรรมการ คือ ต้องมีความเชื่อมั่นในอุดมการณ์ และหลักการสหกรณ์ และยังสอดคล้องกับ นัฐภรณ์ สูดยอด (2545) ที่ได้ศึกษาคุณสมบัติของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า คุณสมบัติของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรด้านความศรัทธาในแนวคิดของการสหกรณ์ เป็นคุณสมบัติที่ปรากฏในปัจจุบัน และเป็นคุณสมบัติที่ผู้ที่ปฏิบัติงานในองค์กร (ผู้จัดการสหกรณ์) พึงประสงค์ให้มีในอนาคตด้วย นอกจากนี้ จากผลการศึกษาของผู้วิจัยที่ได้วิเคราะห์ ได้แก่ คุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิด ของการสหกรณ์ คุณสมบัติด้านการนำองค์กร และคุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร สอดคล้องกับ นิติธร มะโนวัง (2559) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดจันทบุรี ผลการวิจัย พบว่า สหกรณ์จะพัฒนาสู่ความสำเร็จเป็นที่เลื่อมใสของสมาชิก ต้องมีระบบการควบคุมภายในที่ดี ดำเนินงานไม่ให้เกิดการทุจริต ดำเนินงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ พร้อมกับการพัฒนาความรู้ให้กับบุคลากรสหกรณ์ เน้นการอบรมความรู้เรื่องกฎหมายของสหกรณ์ เป็นข้อสำคัญ ลำดับต่อมาคือความรู้เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติ นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาการควบคุมภายใน เพื่อเป็นการป้องกันการทุจริตได้

ในการศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรครั้งนี้ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม จากนั้นนำมาทำการ จัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตร ออกเป็น 5 คุณสมบัติ ประกอบด้วย คุณสมบัติด้านความศรัทธาในแนวคิด

ของการสหกรณ์ คุณสมบัติด้านการนำองค์กร คุณสมบัติด้านการบริหารธุรกิจและการสร้างโอกาสในการแข่งขันทางการตลาด คุณสมบัติด้านการบริหารจัดการภายในองค์กร และคุณสมบัตินด้านการเงิน การบัญชี เบื้องต้น หรือผ่านการอบรมในหลักสูตรดังกล่าว และยังพบว่าคุณ สมบัติเฉพาะตำแหน่ง ที่ได้จากการวิจัยมีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลข้างต้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะตามผลการวิจัย

(1) กรมส่งเสริมสหกรณ์ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ภาคการเกษตรและสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ หรืออาจมีกระบวนการในการคัดเลือกคณะกรรมการเบื้องต้น โดยพิจารณาจากความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่เหมาะสม เพื่อให้ได้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ที่มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมกับประเภทสหกรณ์

(2) หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลสหกรณ์ ควรมีการสำรวจความต้องการการพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่เหมาะสมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยหน่วยงานดังกล่าวอาจจัดเป็นการอบรมให้ความรู้โดยวิทยากรผู้มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานสหกรณ์ในประเภทนั้น ๆ ที่ประสบความสำเร็จ

(3) ควรมีการพัฒนาหลักสูตรอบรมของคณะกรรมการสหกรณ์อย่างต่อเนื่อง และจัดทำเป็นแผนการพัฒนาศักยภาพของหน่วยงาน โดยจัดให้มีความรู้พื้นฐานที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องทราบ ตลอดจนการปรับเปลี่ยนหลักสูตรตามความเหมาะสมในสถานการณ์ปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาคุณสมบัติเฉพาะตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในประเภทอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณสมบัติของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ในสหกรณ์ประเภทอื่น ๆ ให้ตรงตามความต้องการ และตรงกับกรดำเนินการธุรกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนไป สหกรณ์แต่ละประเภทมีการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน เพราะฉะนั้นคณะกรรมการที่บริหารงานสหกรณ์จึงต้องมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

หนังสือ

วิลาค สิงห์วีสัย. (2547). การวางแผนบุคลากร กำหนดตำแหน่งงาน การสรรหาและการเลือกสรร. กรุงเทพมหานคร: สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสนาะ ตีเยาว์. (2545). การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

David J. Cherrington. (1995). **Organizational behavior : The management of Individual and organizational performance.** Boston : Allyn and Bacon.

Jody S. Herchenbach. (2022). **Skills gap analysis of farmer-owned cooperative directors and its connection to the agricultural landscape.** Master of Agricultural Economics thesis, Kansas state University.

วิทยานิพนธ์

สุรพล ชัยมาลา. (2551). **คุณสมบัติและสมรรถนะที่เหมาะสมกับการเป็นคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธ.ก.ส.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สหกรณ์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นัฐภรณ์ สุดยอด. (2545). **คุณสมบัติของผู้จัดการสหกรณ์การเกษตรที่พึงประสงค์ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์การเกษตร จังหวัดเชียงใหม่.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์สหกรณ์, คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

นิติธร มะโนวัง. (2559). **แนวทางการพัฒนาสู่ความสำเร็จของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ, วิทยาลัยพาณิชยศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

บทความในวารสาร

ประสพชัย พสุนนท์. (2558). **ปัญหาการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย: ทฤษฎีฐานรากจากข้าราชการของกรมส่งเสริมสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์.** วารสารศรีนครินทร์วิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 7(13), 78-92.

พิศมัย อรรถธรรมสุนทร. (2564). **การควบคุมภายในสหกรณ์.** วารสารตรวจบัญชีสหกรณ์, 2(2), 30-38.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2561). **ระบบทะเบียนสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร Online.** สืบค้นจาก https://intranet.cad.go.th/CAD_LOOP/CAD_COOP/home/index.php

กรมส่งเสริมสหกรณ์ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2563). **สารสนเทศกรมตรวจบัญชีสหกรณ์.** สืบค้นจาก <http://office.cpd.go.th/itc/>

กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2564). **ประเภทของสหกรณ์.** สืบค้นจาก <https://www.cpd.go.th/cpdth2560/index.php/component/k2/item/185>